

Helsingör 2—6 juni 1947.

### Medeltida breviarietradition.

Vid ett tillfälle då en god vän besökte mig och samtalet föll på den svenska tidegården förklarade denne: En punkt i Den svenska tidegården som jag inte kan förstå är *alleluja* på påskaftonens completorium. Alleluia bör icke få förekomma förrän på påskdagen. På den punkten ändrar jag tidegården efter gammal tradition som här icke tillåter alleluia. — Det beredde mig inte någon större svårighet att ge honom ett tillfredsställande svar: jag talade om för honom att jag ingalunda infört några liturgiska nymodigheter på denna punkt utan helt enkelt följt gammal svensk tradition sådan den föreligger i Breviarium Lincopense. Jag tog fram en avskrift från detta breviarium som övertygade honom om att Nunc Dimittis i Linköping under medeltiden sjöngs med ett fyrfaldigt alleluia som antifon. Till yttermera visso visade jag honom ock ett par andra medeltida källor med liknande anordning, t. ex. Breviarium Sarisburiense, där det fyrfaldiga alleluia användes som antifon till psalmerna i påskaftonens completorium. Han var tillfredsställd och förklarade med stort eftertryck: Hädanefter kommer jag att sjunga hur många alleluia du vill på påskaftonen.

Episoden rullar på ett förträffligt sätt upp det problem som jag med detta föredrag vill belysa, nämligen förhållandet mellan medeltida breviarietradition och nutida Brev. Romanum. Det är ett kapitel om enheten i det väsentliga men frihet och mångfald i detaljerna. Det är därtill ett oändligt viktigt kapitel för var och en som arbetar med tidebönens förnyelse. Har man icke denna skillnad klar för sig hamnar man lätt i en svår bokstavsträldom. Med kännedom om denna skillnad kan man lättare bevara sin evangeliska frihet.

Min omtalade vän kände breviariet uteslutande genom nuvarande Brev. Romanum och han betraktade en avvikelse från dess tradition som ett brott mot god västerländsk tradition överhuvudtaget. Han betänkte inte att denna i och för sig utomordentliga bok dock visst icke alltid företräder god tradition utan stundom en tradition av ganska betänkligt slag. Jag behöver blott erinra om omarbetningarna av hymntexterna under påven Urban VIII (1623—1644). Han betänkte inte att medeltiden levde ett i många avseenden rikare liturgiskt liv än den nutida katolicismen. Och

slutligen tänkte han knappast på att när vi sträva efter att återuppliva den gamla tidegården ligger det för oss närmast att anknyta till vår egen medeltida tradition och icke till den nutida romerska. Det är för oss naturligast att söka knyta ihop bandet där det brast. Det är naturligare än att söka knyta sig fast vid en helt främmande tråd.

Härmed har jag inte på minsta vis velat uttala något klander mot min gode vän. Han har varit ett offer icke för bristande intresse, utan för bristande möjligheter. Att lära känna medeltida breviarietradition hör nämligen ingalunda till det lätta. Icke ens att lära känna en eller annan liten detalj därav är lätt, nämligen utöver vad man kan lära känna i det nutida Brev. Romanum. De medeltida källorna äro nämligen i allmänhet praktiskt taget oåtkomliga. I nytryck utgivna äro breviarierna för stiftet Sarum, York och Heriford samt Brev. Romanum av 1478. Därmed äro de viktigaste nytryckens antal slut. Alla övriga slumra som handskrifter eller inkunabler i bibliotekens gömmor, oåtkomliga för alla utom för ett litet antal forskare, och ofta svåråtkomliga även för dem. Just materialets svåråtkomlighet torde, vid sidan av dess svåröverskådlighet, vara huvudorsaken till att så lite vetenskapligt arbete hittills offrats på utforskandet av den medeltida jämförande breviarietraditionen. Och här i Norden, där vi dock vid medeltidens slut ägde ett betydande antal tryckta brevriarier finnes intet enda åtkomligt i nytryck. Sverige hade Lincopense 1493, Upsalense 1496, Scarensense 1498, Strengnense 1495, Arosiense 1513. Danmark hade Lundinense 1517. Norge hade Brev. Nidrosiense 1519. Intet av alla dessa är dock åtkomligt utanför de stora biblioteken. Intet bibliotek har själv alla utan skola samtliga kunna begagnas på en gång för jämförande studier kräves en mer eller mindre vidlyftig och tidsödande låneexpedition mellan biblioteken. Den naturliga och självklara vägen för den som vill stifta en första bekantskap med den medeltida breviarietraditionen är därför det nutida Brev. Romanum. Och det är icke tu tal om att detta är en god hjälp därvidlag. Intet område är i allmänhet så konservativt som det liturgiska. Det kristna gudstjänstlivet arbetar ju i stor utsträckning med former och uttryckssätt som stundom äro nästan lika gamla som kristendomen själv. Och den romerska kyrkan är sannerligen icke utan skäl känd för sin konservatism i gudstjänstfrågor. Det är därför med rätta man hoppas att finna en ganska god lärobok icke blott i nutida romersk, utan ock

i medeltida breviarietradition, när man skaffar sig ett modernt romerskt breviarium. Detta får gärna skattas högt som källa till breviariets historia, men vi måste akta oss att överskatta det. Och detta av två skäl. 1) Det romerska breviariet har under de 400 åren efter reformationen undergått en betydande utveckling. Jag kan i detta sammanhang endast vidröra ett par av de viktigaste reformer som det undergått. Vi ha först att minnas den ganska kraftiga omarbetning av det medeltida romerska breviariet som blev följden av tridentinska konciliet och som föreligger i det s. k. Brev. Pianum 1568. Vidare må vi tänka på den våldsamma omarbetning till humanistlatin som de gamla hymntexterna måste undergå under 1600-talet under Urban VIII, 1632. En kraftig omdaning undergick breviariet senare i vår egen tid genom Pius X:s breviariereform. En av huvudavsikterna med denna reform var ett mera konsekvent utnyttjande av psaltaren. För att vinna denna sönderbröts bl. a. den gamla medeltida psalmfördelningen som dittills stått i huvudsak orörd sedan väl mer än ett årtusende. Och den allra sista breviariereformen är blott ett par år gammal. 1945 fastställde nämligen den nuvarande påven en ny latinsk översättning av psaltaren som blev tillåten att användas även vid breviariebönen.

2) Det andra skälet som gör att vi måste betrakta nuvarande Brev. Romanum med en viss misstro såsom källa för medeltida breviarietradition är att detta breviarium blott representerar en — låt vara den starkaste och segerrikaste — av de medeltida traditionerna. Vi skulle kunna likna den medeltida breviarietutvecklingen vid ett otal parallella floder, åar och bäckar, vilka dock alla så gott som fullständigt efter Tridentinum uppslukas av Brev. Romanum. Blott benediktinernas breviarium — Brev. Monasticum — fortlever än i dag med ett självständigt liv, och är i mycket modifierat efter Brev. Romanum. Det är således endast en av de medeltida floderna, låt vara den mäktigaste, som vi kommer i beröring med genom Brev. Romanum. Detta gör att vårt synfält blir starkt förträngt om vi nöja oss med Brev. Romanum och mena att detta representerar den enda och allena saliggörande traditionen. Vi bli ofria, bundna, när det gäller att bedöma vad som är liturgiskt tillåtligt eller ej. Vi komma att döma allt efter snäv, romersk synpunkt. Jag har sett så många sådana fall att jag vet vad jag talar om: personer som mer eller mindre väl — ofta mycket väl — känt nutida romersk ritus och menat att detta är den enda

katolska och så blivit Rom — apor. — En utblick, låt vara ganska begränsad, över den medeltida rikedom av usus och traditioner skänker en långt vidare och säkrare känsla för vad som är katolsk tradition. Likhetstecken får nämligen på inga villkor sättas mellan romersk och katolsk. Vi ha rätt att betrakta den medeltida upsalensiska traditionen eller Lundatraditionen som lika katolsk som någonsin den nutida romerska. Ja, det är ingen tvekan om att vi där stundom finna en avgjort mera högtstående katolsk tradition än i den nutida romerska.

Den gamle astronomen åtog sig att röra världen om han blott fick en fast punkt att stå på. Den fasta punkten för den som vill sätta rörelse i det moderna evangeliska breviararbetet är ett studium av den medeltida traditionen. Den lär honom bättre än något annat både vad som är tillåtet för honom att göra och vad han under inga förhållanden får göra.

Jag vill belysa vad jag menar med detta sista genom att taga ett exempel från den sista revisionen av den svenska evangelieboken. Där har man utbytt det gamla evangeliet på Kristi Himmelfärdsdag, d. v. s. man har ratat det sekundära Markus slutet 16:14—20. Detta synes mig visserligen sakligt att djupt beklaga men formellt finnes det intet liturgiskt stötande i att evangelierna ändras. Evangelieperikoperna ha faktiskt växlat så mycket inom olika usus att så långt som till borttagandet av det gamla evangeliet kan revisionen anses ha liturgihistoriskt stöd. Det hör till det som man kan ha lov att göra. Men vad har revisionen satt i det gamla evangeliets ställe? Acta 1:1—11. Detta är däremot, sett ur den liturgiska smakens synpunkt, absolut otillåtligt. Det liturgiska evangeliet skall nämligen enligt all tradition vara hämtat ur de fyra evangelisterna. Dessa fyra bibelböcker höra liturgiskt sett till en klass för sig och intaga en rangplats som inga andra bibelböcker kunna göra dem stridig. Acta tillhör en helt annan liturgisk klass. Den är ur liturgisk synpunkt att jämställa med de nytestamentliga breven och kan såsom lectio i mässan ersätta dem. Men aldrig evangeliet. Det är över sådana och liknande problem som ett studium av medeltidens rikedom skänker oss en fast utsiktspunkt. Den skänker oss en formell säkerhet som räddar oss från många misstag. Visst är det sant att om vi skola översätta en svensk text till ett främmande tungomål så är det allra viktigaste att vi kan göra det så att vi bli förstådda. Det kan vi även om vår översättning vanprydes av åtskilliga bockar. Men nog är det angenämare

att kunna återge den svenska texten på det främmande språket inte bara begripligt utan också fullt korrekt. Det är just att bearbeta tidegården inte bara begripligt utan korrekt som vi bättre än på något annat sätt lär oss genom ett studium av medeltidens rikedom.

Några exempel från breviariets olika delar må nu få belysa detta. Jag väljer då sådana frågor som under senare år haft och fortfarande ha aktualitet i Sverige.

1) Vi börja med Psaltaren. Psaltaren intar som vi alla veta i tidegården en alldeles speciell ställning. Dess bruk är utomordentligt omfattande, men på samma gång i vissa stycken starkt avgränsat. Den kan användas som psalmodi, som versiklar, som responsorier. Men aldrig såsom textläsning. Ett lectionarium för tidegården kan därför under inga omständigheter få upptaga en perikop ur psaltaren.

Psaltarens bruk i tidegården uppställer en mångfald problem, t. ex. antalet psalmer i de särskilda gudstjänsterna, uppdelningen av de långa psalmerna, psalmernas fördelning under veckans gudstjänster, särskilda psalmer för kyrkoårets fester. De flesta av dessa spörsmål torde kunna lösas på olika sätt, mot vilka ur liturgisk synpunkt ingen anmärkning kan göras. Visserligen uppvisar det medeltida psalteriet en stor enhetlighet. Men mycket lärorikt är här att se hur själva romarkyrkan vid Pius X:s reform ansåg sig nödsakad att sönderbryta det gamla medeltida psalteriet för att åstadkomma en mera tillfredsställande fördelning av psalmerna. Och större pietet än påven ha vi dock knappast anledning att visa den medeltida ordningen på denna punkt.

Vid det för oss ömtåligaste och svåraste problemet ställer oss emellertid den medeltida traditionen utan hjälp. Detta helt enkelt därför att detta problem icke existerade för medeltidens fromma. Jag menar problemet i vad mån man har rätt att göra strykningar och uteslutningar ur psalmerna ur innehållslig synpunkt. Det är ingen tvekan om att psaltaren innehåller åtskilligt som för vår tids människor måste betecknas som mycket hårdsmält och hinderligt för andakten. Detta är ju ett så allmänt känt och erkänt faktum att jag inte behöver gå närmare in därpå. Skola vi nu trots detta bruka psalmerna i deras fullständiga gestalt och psaltaren i dess helhet? Eller ha vi rätt att utan att på ett stötande sätt försonda oss mot god tradition utesluta sådana psalmer som synas oss betänkliga och stryka betänkliga stycken i annars goda psalmer? — Traditionen är naturligtvis på denna punkt fullständigt

enhetlig. Några sådana ingrepp ha icke förekommit. Detta, som redan blivit sagt, därför att problemet icke existerade. Vi kunna alltså icke förneka att ur traditionssynpunkt är en teologiskt beskuren psaltare ett oting.

Man måste därför hysa den allra största respekt för deras uppfattning som vilja ha med psalmerna obeskurna och psaltaren fullständigt. Det är förvisso inte bara, inte ens i första rummet, ur traditionssynpunkt som de hävda sin uppfattning utan det är av vördnad för Guds uppenbarade ord. Och vilken ståndpunkt vi själva intaga så måste vi respektera en sådan tankegång.

Här synes mig emellertid föreligga ett fall där man trots en absolut enhetlig tradition måste böja sig för det praktiska livets krav. Här är — för att begagna samma bild som nyss — icke fråga om ett av okunnighet förorsakat språkligt översättningsfel, utan här är fråga om medveten och avsiktlig, noga genomtänkt språklig nydaning. — Påvekyrkan har verkligen haft ett problem att lösa som i någon mån påmint om det vi nu diskutera. Från vår synpunkt förekommer det visserligen betydligt anspråkslösare; men ur den romerska kyrkans egen synpunkt är det nog lika ömtåligt. Jag menar många av helgonofficierna med deras ofta ur de mest obskyra källor hämtade texter, som säkerligen för många breviarieläsare varit lika hårdsmälta som t. ex. psalm 109 för en evangelisk kristen. Men säkert har också dessa tvivelaktiga helgontexter haft minst lika många försvarare bland fromma katoliker som psalm 109 bland fromma protestanter. Det kan vara lärorikt att lyssna till vad en så pass betydande påve som Benedikt XIV (1740—1758) har att säga till belysning av detta spörsmål. Med anledning av den av honom igångsatta breviarier reformen skriver han 7/6 1743 till en av sina kardinaler följande: För att tysta nutidens anspråksfulla kritik bör man inrätta breviariet så att nästan allt är taget ur den hel. skrift. Vad som hörde till firandet av vår Herres och Marias och apostlarnas fester kunde man uteslutande hämta ur skriften; vad som felade finge man taga från de äldsta fädernas oanfäktade skrifter. Vad beträffar alla andra helgon som ännu stode kvar i breviariet borde man nöja sig med blott en kommemoration. Hårtill kommer man kanske att svara att en sådan ordning innebure en nyhet, som väsentligt skulle beskära den hittillsvarande helgonkulten. Men, fortsätter påven, blott de komme att upphäva sitt skri, som hölle alla i breviariet och i legenderna lämnade uppgifter för så vissa, att

de för dem ville lida martyrdöden. Deras kritik och tadel vore dock av långt mindre betydelse än den förebräelsen som man skulle draga över sig om man i kyrkan läte föreläsa apokryfiska eller tvivelaktiga berättelser. Denna förebräelse bleve emellertid oundviklig om man sammansatte breviariet på det gamla sättet hur mycken möda och sorgfällighet man än nedlade på arbetet<sup>1)</sup>.

Det är onekligen intressant att höra denne lärde och framstående påve uttala sig så, även om man vet att han var starkt influerad av upplysningens tankegångar. Hade hans intentioner kommit till utförande, hade väl det rom. breviariet utan vidare varit acceptabelt även för de evangeliska. Påven medger — och det är det för oss nu intressantaste — att breviariet är till för att tjäna livet och kräver hänsynen härtill en kraftig nyordning så bör man, trots alla invändningar från traditionalismens förespråkare, genomföra den nödvändiga nyordningen. Livet är viktigare än traditionen.

Det är en liknande tankegång som ligger bakom urvalet ur psaltaren. Det stod för utgivarna från början klart att den obeskurta psaltaren skulle framkalla så mycken kritik att hela tidegården skulle utan vidare falla till marken. Hellre då rädda och levandegöra de underbara  $\frac{2}{3}$  av psaltaren, vilka för de flesta nutida människor fördolts bakom den återstående svårförståeliga tredjedelen. Och vi äro fortfarande övertygade att vi den gången slog in på den rätta vägen — i varje fall på den enda framkomliga vägen.

2) Den andra frågan som här skall vidröras gäller bruket av skriften utom psaltaren. Den mest iögonenfallande iakttagelsen härvidlag torde vara att den medeltida traditionen liksom den romerska än i dag sammanfört all längre skriftläsning till matutinen. Detta har dock knappast sin grund i andra skäl än det rent praktiska att under nattens långa timmar hade man god tid att lyssna till de långa texterna. Under dagens tider hade däremot de längre texterna krympt samman till de rudiment av textläsningen som nu äro kända under namnet: Capitulum. Vi behöva självfallet icke känna oss bundna av denna praktiska anordning. Vi ha fastmer anledning att anlägga samma praktiska synpunkt: där vi ha bäst om tid böra vi lägga in de längsta läsningarna. På sina håll är detta kanske fallet på morgonen; på sina håll på aftonen. Vårt lectionarium bör därför vara smidigt så att det låter anpassa sig efter olika behov.

<sup>1)</sup> Bäumer, Geschichte des Breviers, s. 573 f.

Vad fördelningen av bibelns böcker beträffar så var den enligt mycket gammal, i stort sett ännu bevarad ordning följande: Under advent och jul lästes Jesaia. Mellan Trettanded. och Septuagesima Pauli epistlar. Under tiden Septuagesima—5 i Fastan Moseböckerna, Josua och Domareboken. Under de två veckorna före påsk Jeremia. Mellan påsk och pingst lästes Acta, de katolska breven och apocalypsen. Därefter lästes konungaböckerna och krönikerböckerna till början av augusti. I augusti lästes sedan Predikaren och Ordspråksboken; i september Job, Tobie, Ester, Esra; i oktober Machabéerböckerna och slutligen i november Esekiel och Daniel. Naturligtvis avbröts denna lectio continua av särskilda perikoper för högtidsdagarna, både kyrkoårets och helgonårets.

En närmare granskning av denna lectionsordning giver vid handen att det torde vara mycket svårt att åstadkomma en lectio continua som i det stora hela bättre ansluter sig till kyrkoårets rytm. I den nya Sv. Evangeliebokens lectionarium har denna lectionsordning lagts till grund för serien för en andaktsstund om dagen. Det är samma serie som i Den svenska tidegården är betecknad med a).

Denna medeltida lektionstradition utgick emellertid såsom redan påpekats, från att läsningen koncentrerades till en gudstjänst om dagen. Vill man åter införa längre läsningar vid 2 eller flera gudstjänster dagligen kan naturligtvis det medeltida systemet uttänjas så att läsningarna i samtliga bönestunder bilda en lectio continua. Men man kan nog ifrågasätta om det inte i sådant fall är lämpligare att — med frångående av den medeltida traditionella fördelningen av bibelns böcker — i stället fördela bibeln i olika serier så att man t. ex. läser Gamla testamentet om morgonen och Nya testamentet om aftonen. Så har skett i den nya sv. Evangeliebokens lectionarium för morgon- och aftonandakt, vilka båda serier motsvara de i Den svenska tidegården med b) och c) betecknade serierna.

För övrigt skulle jag i detta sammanhang vilja peka på en punkt, där den medeltida traditionen borde få göra oss relativt fria; en annan där den borde få göra oss mera bundna.

En hel del av de som antifoner begagnade bibeltexterna avviker från lydelsen i Vulgata av det enkla skälet att de tagits i bruk redan under den tid då Itala användes som »kyrkobibel». Och man har sedan icke besvärat sig med att bringa dem i överensstämmelse med lydelsen i Vulgata. Detta bör vara oss till en stor



tröst och uppmuntran när vi vid bearbetningen av någon antifon-text finner den officiella kyrkobibelns text ur musikalisk synpunkt omöjlig, allt under det att en äldre översättning visar sig ge ett utmärkt musikaliskt resultat. Sådana fall äro icke sällsynta. Med största lugn böra vi då tillgripa denna äldre och tillfredsställande text.

Den punkt där vi borde känna oss lite mera bundna än vi vanligen gör är textläsningarnas ingresser. Utav ålder har det varit sed att börja perikoper ur olika böcker med olika inledande fraser. Texter ur de historiska böckerna ur Gamla testamentet har plägat inledas med *In diebus illis* (I de dagarna); profetlectionerna inleddes med *Hec dicit Dominus Deus* eller *Hec dicit Dominus* (Så säger Herren; Evangelieboken 1921 ibland: Så säger Herrens profet). Evangeliernas perikoper inleddes med: *In illo tempore* (Vid den tiden); *Acta* med *In diebus illis*; Pauli brev med *Fratres* (Käre bröder); pastoralbreven *Carissime* (Min älskade); de katolska breven med *Carissimi* (Mina älskade); apokalypsen med *In diebus illis*. — Detta kan synas vara en oväsentlig detalj. Men åtminstone på mig verkar det oerhört liturgiskt okultiverat att få höra en föreläsare börja: »Och en man vid namn Lasarus låg sjuk». Nog får man ett helt annat intryck av gudstjänstlig värdighet om han gör sig besvär med att i stället börja: »Vid den tiden hände sig att en man vid namn Lasarus låg sjuk». På det liturgiska området bör det vara ordning även i det lilla.

3) Den tredje frågan som här skall tagas upp till behandling gäller hymnerna. De medeltida hymnerna få vi mycket liten föreställning om genom att studera det nuvarande *Brev. Romanum*. Ty som redan blivit nämnt ha de där underkastats en synnerligen hårdhänt omarbetning. Man stötte sig på de gamla hymnernas ur den klassiska metrikens synpunkt ofta ytterst beklagliga skick. De skulle förvandlas till gott humanistlatin. De fingo genomgå ekluten med påföljd att de förlorade all sin friskhet och charm och nu sakna allt intresse. Skall man studera dessa hymner skall det vara i deras ursprungliga skick. I sin oförfalskade gestalt återfinnas de alltjämt i *Brev. Monasticum*.

De medeltida breviarierna uppvisa tillsammans en mycket rik hymnskatt. Varje breviarium upptog väl knappast mer än c:a 200 hymner och åtskilliga icke ens så många; men urvalet kunde vara ganska växlande. På en punkt rådde emellertid ganska stor enhet-

lighet: vad vi möjligen kunde kalla antalet meterklasser var mycket begränsat. På den punkten tillät man sig inga utsvävningar.

Det måste höra till god ordning att på denna punkt akta på medeltida tradition. Med andra ord: hymnerna måste kunna sjungas på befintliga gregorianska melodier. Jag drar fram detta av en särskild anledning. För något år sedan fick våra finländska vänner löfte av Gleerups förlag (med anledning av valutasvårigheterna) att trycka av ett antal tideböner i Finland. Döm om min häpnad, när jag för någon tid sedan fick mig häftet tillskickat och där finner såsom hymn i vespern under advent: Gläd dig du Kristi brud; i kompletoret under advent: Gud, vår Gud, för världen all; i kompletoret vid jul: Jesus Kristus kommen är; i kompletoret under fastan: Se vi gå upp till Jerusalem; vid laudes för påsken: Uppstånden är vår Herre Krist, Halleluja, Till hela världens tröst för visst. Halleluja. Halleluja; i kompletoret vid pingst: Kom, Helge Ande till mig in. — Naturligtvis menar jag inte att dessa psalmer icke skulle vara både poetiskt och religiöst likvärdiga med de i Den svenska tidegården upptagna hymnerna, ja överträffa dem i dessa hänseenden. Detta är mycket möjligt. Men trots detta måste jag nog beteckna det skedda som min sorgligaste upplevelse i tidegårdsarbetet. Några gregorianska melodier till dessa texter finnas icke. Det är uppenbart att om man skall sjunga dessa tider så komma dessa hymner att sjungas på sina vanliga koralmelodier. Därmed har ett musikaliskt främmande inslag vunnit insteg i tidegården och brutit sönder dess musikaliska enhetlighet. Har man väl börjat på detta sätt kommer fortsättning väl småningom så att man sjunger psaltarens psalmer i metrisk bearbetning på lutherska koraler och sedan är steget inte långt till att var och en börjar komponera nya melodier till Davids psalmer. Ja, en vacker dag sjunga vi kanske ett kompletorium med någon av Wennerbergs Davidpsalmer. Det kompletoret kommer nog att bli populärt; men det förtjänar inte längre namnet aftonbön utan bör i stället kallas aftonunderhållning. — Ett sådant tillväggångssätt som det nu påtalade vittnar om ett ovanligt valhänt grepp om spörsmålet när man är bunden av den liturgiska traditionen och när man utan att såra den goda smaken kan tillåta sig vissa friheter.

De anförda exemplen få vara nog för i dag. De torde tillräckligt belysa vad jag menar både med den pietet och bundenhet som vi i tidegårdsarbetet ha skyldighet att visa gammal tradition och

den frihet vi ha rätt att taga oss. De torde ock till fullo visa varför ett studium av äldre tradition äger icke blott historiskt utan ock praktiskt intresse. Ingenting skänker oss bättre än ett sådant historiskt studium den liturgiska takt som är nödvändig för ett gott resultat av vårt arbete.

\*

Säkerligen tänker mina åhörare: Detta var då inte alls vad vi tänkte att få höra när vi läste ämnet: Medeltida breviartradition. I så fall kan jag bara ursäktas mig med att det har inte heller varit vad jag tänkte att säga när jag lovade att hålla detta föredrag. När jag började utarbeta det hade jag i första rummet tänkt mig en historisk och deskriptiv framställning. Det visade sig emellertid snart att materialet i så fall skulle ha blivit så överväldigande att man skulle behövt ett halft dussin föredrag för att få framställningen någorlunda njutbar. Bara det allra viktigaste materialet skulle om det sammanträngts inom tiden för ett enda föredrag gjort detta så hårdsmält att samtliga åhörare skulle ha somnat redan efter den första kvarten. Jag var därför tvungen att börja omigen och anlägga mera praktiska synpunkter med det resultat som nu har kommit fram.

*Knut Peters.*

---

**Helsingör 2—6 juni 1947.**

### **David's Psalmer i videnskabens og evangeliets Lys.**

I Kirkens Historie har Psalteret, den gammeltestamentlige Salmebog, betydnet uendeligt meget for Kristenlivet som alle Kristnes Bønnebog, ligesom den var Kristi egen. Der er Vidnesbyrd her fra Norden om, at det paa Ortodoksiens Tid læstes mere end N. T. Saadan er det ikke mere. Bibellæsningen er gaaet stærkt tilbage, og navnlig G. T. er for mange i Menigheden ved at være en ukendt og lukket Bog. Den almindelige Sækularisering har gjort sit dertil, men en Hovedaarsag har sikkert været selve Bibelsynets Krise, som først vort Slægtled er ved at overvinde, dog ikke saaledes at det gamle pietistiske Bibelsyn sejrer over det nye historisk-kritiske Syn eller omvendt. Ej heller derved, at det kommer til et Kompromis mellem de to Modstandere, men ved at noget helt nyt vokser frem, det ægte nytestamentlige og kirkelige Skriftsyn,